

Ortodontik Tedavide Hasta Farkındalığı: Anket Çalışması

Patient Awareness in Orthodontic Treatment: A Questionnaire Study

Ege DOĞAN
Simga YAZGAN
Fidan İZ

<https://orcid.org/0000-0002-4443-1772>

<https://orcid.org/0009-0003-5969-1619>

<https://orcid.org/0009-0003-9161-0305>

Ege Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, İzmir

Atıf/Citation: Doğan, E., Yazgan, S., İz, F., (2023). Ortodontik Tedavide Hasta Farkındalığı: Anket Çalışması. Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi, 2023; 44_3, 213-221.

ÖZ

GİRİŞ ve AMAÇ: Ortodontik tedavi görmek amacıyla kliniğe yönlendirilmiş hastaların, ortodontik tedavi hakkındaki bilgilerinin ve kendi düzensizlikleri hakkındaki farkındalıklarının değerlendirilmesidir.

YÖNTEM ve GEREÇLER: Yaşları 15-33 arasında değişen, gönüllülük esası ile ankete katılma isteği bulunan 101 kişiye 21 soruluk anket uygulanmıştır. Sorular; hastaların genel ortodontik bilgilerini, sahip oldukları düzensizlikleri hakkındaki farkındalıklarını ve tedaviden beklentileriyle ilgili konularını kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Verilerin tanımlayıcı istatistikleri frekans, yüzde değerleri olarak verilmiştir. Kategorik değişkenler arası ilişkiler, Pearson Ki-kare testi ile incelenmiştir.

BULGULAR: Hastaların %91,1'i; ortodontik tedavinin dişlerin güzel görünmesi, çenelerin ve dişlerin ideal fonksiyonlarında olması ve yüz görünümünün iyileştirilmesi için yapıldığının farkında olduğu saptanmıştır. Hastaların %63,4'ünün erken süt dişi kaybının ortodontik problemlere neden olabileceğini düşünmekte olduğu bulunmuştur. Çenelerinin birbirlerine göre konumları hakkında fikri olmayan hastalar ile çapraşıklık çürük insidansını arttırabileceğine katılmayan hastalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0,05$). Ailesinde çapraşıklık olduğunu fark edenlerin, ortodonti kliniğine daha önce de başvurduğu görülmektedir ($p=0,026$).

TARTIŞMA ve SONUÇ: Hastaların ortodonti kliniğine başvurmalarının kendi farkındalıkları sebebiyle olmasından çok, diş hekimleri yönlendirmesi ile olduğu gözle çarpmıştır. Hastaların, tedavi isteklerinin ve kliniğe başvuru sebeplerinin çoğunluğunu dişlerinin ve gülümsemelerinin kötü gözükmesinin oluşturduğu ve tedaviden beklentilerinin ise gülümseme estetiğinin artırılması olduğu belirlenmiştir. Ortodontik tedavinin estetik kazanımının, hastaların özgüven duygusunun artırılmasında önemli bir yere sahip olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ortodontik Tedavi, Ortodontik Farkındalık, Ortodontik Bilgi, Anke

ABSTRACT

INTRODUCTION: Evaluate the knowledge about orthodontic treatment, awareness of their own irregularities of patients referred to clinic for purpose of receiving orthodontic treatment.

METHODS: 21 question survey was administered to 101 individuals aged between 15-33. Questions cover participants' general orthodontic knowledge, awareness of existing irregularities, expectations from treatment. Descriptive statistics of the data were given as frequencies and percentages. Relationships between categorical variables were examined using the Pearson Chi-squared test.

RESULTS: 91.1% of patients were found to be aware that orthodontic treatment is performed for improvement of dental aesthetics, functioning, enhancement of facial appearance. 63.4% of patients believed early primary tooth loss could lead to orthodontic problems. Statistically significant differences were found between patients who didn't have idea about positions of their jaws and those who didn't agree that misalignment could increase incidence of cavities ($p<0.05$). It was observed that those who noticed misalignment in their family had previously visited orthodontic clinic ($p=0.026$).

DISCUSSION AND CONCLUSION: Patients' visits to orthodontic clinic were more often due to dentist referrals rather than their own awareness. The majority of patients' treatment desires and reasons for clinic visits were related to concerns about appearance of teeth and smiles, their treatment expectations mainly revolved around improving smile aesthetics. The study determined that aesthetic gain from orthodontic treatment significantly contributes to enhancing patients' self-confidence.

Keywords: Orthodontic Treatment, Orthodontic Awareness, Orthodontic Information, Questionnaire

Sorumlu yazar/Corresponding author*: dregedogan@hotmail.com

Başvuru Tarihi/Received Date: 17.07.2023

Kabul Tarihi/Accepted Date: 06.11.2023

GİRİŞ

Ortodonti; dental bozuklukların ve dentofasiyal yapıların iskeletsel ve nöromusküler anomalileri teşhis ve tedavi eden ve bu anomalilerin oluşmasını önleyen bilim dalıdır.¹ Ortodontik tedavi ile dişler optimal pozisyonlarında sıralanabilmekte, kapanış problemleri ve çene yüz bozuklukları giderilebilmektedir. Dentofasiyal deformitelerin ve maloklüzyonların ortodontik tedavi ile düzeltilmesi; optimal fonksiyonu, periodontal sağlığı, yüz estetiğini ve ağız sağlığıyla ilişkili yaşam kalitesini desteklediği için ağız sağlığının ayrılmaz bir parçasıdır.^{2,3}

Intraüterin yaşamın 6. haftasından başlayan ağız yapılarının oluşma süreci oldukça uzun bir süre devam eder ve bu süreç boyunca birçok birey ortodontik açıdan problem olarak adlandırılabilir durumlar ile karşılaşır. Oluşan maloklüzyonlar; fonksiyon kayıplarına, estetik kaygılara, çocukluk çağı döneminde akran zorbalıklarına, psikolojik problemlere yol açabilmektedir.⁴⁻⁶ Ortodontik tedavi isteğe bağlı bir tedavi olmakla birlikte; psiko-sosyal, gelişimsel, fonksiyonel ve ağız sağlığı problemlerinin çözümünde faydalı olabilmektedir.⁷

Fasiyal estetik, özgüveninin gelişmesinde en önemli fiziksel özelliklerden biridir. Bu nedenle Annemieke B. ve ark.⁸, kendi görünümünden memnun olan kişilerin, diğerlerine göre özgüvenlerinin daha yüksek olduğunu söylemişlerdir. Shaw WC.⁹, ise ortodontik tedavi için en önemli motivasyonun dentofasiyal estetikteki gelişmeler olduğundan bahsetmiştir. Dentofasiyal görünümdeki memnuniyetsizlik maloklüzyonun şiddetinden etkilense de, bireyler dental özellikleri tanıma ve algılama konusunda farklılık gösterebilmektedirler.^{10,11} Farklı çalışmalarda erken saptanabilen ortodontik bozuklukların ve doğru tedavi sürecine yönlendirilen hastaların; maloklüzyonlarının tedavi sürecinin kolaylaştığı, dental ve fasiyal estetik görünümünün iyileştirilebildiği, ağız, diş ve çeneler arası optimal fonksiyonların geliştirilebildiği ve psikososyal açıdan olumsuz etkilenmelerinin azaltılabildiği görülmüştür.¹²⁻¹⁵

Önceki çalışmalarda dental maloklüzyon varlığının; adölesan dönemde benlik kavramı, sosyal ilişkiler ve hayat kalitesi üzerinde olumsuz etkileri olduğu gösterilmiştir.^{16,17} Maloklüzyon sahibi kişilerin kendilerine özgü estetik değerlendirmelerinin, genel diş hekimi değerlendirmelerine göre daha olumsuz yönde olduğu görülmüştür. Hoş bir gülümsemeye ve iyi sıralanmış dişlere sahip olmak pozitif etki faktörü olarak sayılabilir. Dental ve fasiyal estetik puberte öncesi ve sonrası dönemlerde benlik kavramı ve yaşam kalitesi üzerinde oldukça büyük bir etki ve rol sahibidir. Görünüme karşı artan farkındalığın gelişmesi ile bireylerin ortodontik tedavi hakkında bilgiye ulaşma isteği artabilmekte, ortodontik tedavi talebi oluşabilmektedir.

Bireylerin, ailelerin, öğretmenlerin ortodontik tedavi hakkındaki bilgileri, ortodontik problemi tanımlayabil-

meleri çok önemlidir. Erken saptanabilen ve doğru tedavi sürecine yönlendirilen hastaların maloklüzyonlarının tedavi süreci kolaylaşabilir, psikososyal açıdan etkilenmeleri azaltılabilir. Hastaların dental endişeleri ve beklentileri birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Estetik algısının subjektif olması ile hafif çapraşıklığa sahip bazı hastalar oldukça endişe duyarken, şiddetli çapraşıklığa sahip bazı hastalar ise dental estetik ve dental problemlerinin farkında olmayabilirler. Bu sebeple ortodonti hekimi tarafından belirlenen tedavi ihtiyacı hastaların beklentisi ve düşüncesi ile uyumlayabilmektedir. Aldweesh AH. ve ark.¹⁸, yaptıkları çalışmada, bilgi ve farkındalık eksikliğinin bir sonucu olarak ebeveynlerin de çocukları için doğru zamanda ortodontik tedavi istemeyebileceğini söylemişlerdir. Mani B. ve ark.¹⁹, yaptıkları çalışmada; hastaların kendi maloklüzyonları hakkındaki algılarını anlamının ve değerlendirmenin, başarılı ortodontik tedavi için çok önemli olduğunu çünkü bunların hasta ihtiyaçlarının ve tedaviye ilişkin memnuniyetin değerlendirilmesinde oldukça önemli olduğunu saptamışlardır.

Ebeveynlerin ve hastaların bu dönemde maloklüzyonları problem olarak fark edebilmesi ile uygun tedavi ve süreç yöntemi başlamaktadır. Önceki çalışmalarda; kendisi ortodontik tedavi görmüş ebeveynlerin ve ortodonti hakkında bilgi düzeyi yüksek ebeveyn ve çocukların tedavi sürecine daha istekli ve bilinçli yaklaşıtları görülmüştür.²⁰ Bu sebeple hastaların ve ebeveynlerinin ortodontik tedavi ve bireysel ortodontik problemleri hakkında bilgi ve farkındalıklarının ölçülmesi önem arz etmektedir. Birçok kişi dentofasiyal estetiğin artışı ile yaşam kalitesinin artışı arasında ilişki kurmaktadır. Bu kişilerde fonksiyon ve ağız sağlığının iyileştirilmesi geriplanda kalabilmekte, dental estetiğin iyileştirilmesi ön plana çıkabilmektedir. Kolawole K.A. ark.²¹ da, yaptıkları çalışmada dental estetik görünümün; kişi ve çevrenin düşünce ve tepkileri ile endişe kaynağı olabildiğini, özgüvensizlik ve içe kapanma gibi sorunlara neden olabileceğini söylemişlerdir.

İdeal tedavi kalitesine ulaşabilmek, klinik çalışmalara katkıda bulunabilmek adına; ortodonti alanında sağlıklı ilişkili verilerin değerlendirilmesinde, hastalardan tedavi değerlendirmelerini ortaya koyan çeşitli anket veya ölçeklendirme yöntemleri ile bilgi toplanması önem arz etmekte ve uygulanması önerilmektedir. Ayrıca Cunningham SJ. ve ark.²², yaptıkları çalışmada anket ve ölçeklemelerden elde edilen sayısallaştırılabilen verilerin hastanın ihtiyaç ve önel isteklerini, hekimin nesnel yaklaşımı ile buluşturmayı mümkün kıldığını söylemişlerdir.

Bu çalışmanın amacı; ortodontik tedavi görmek için kliniğe başvuran hastaların kliniğe başvurma sebep ve süreçlerinin, ortodontik tedavi hakkındaki bilgilerinin ve kendilerinin sahip oldukları maloklüzyonları hakkındaki farkındalıklarının değerlendirilmesidir.

MATERYAL VE METHOD

Çalışma 2023 yılında XXX Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (23-6.1T/46) onay alındıktan sonra, Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı'na ortodontik tedavi görmek amacıyla yönlendirilmiş bireylere uygulanmıştır.

Çalışmada, kapsamlı bir literatür taramasının ardından hazırlanan 21 soruluk anket; yaşları 15-33 arasında değişen toplam 101 hastaya (56 kadın, 45 erkek) uygulanmıştır. Anket soruları; hastaların yaşını, ortodontik tedavi isteme sebebini, ortodontik maloklüzyonun hastanın günlük yaşamındaki etkilerini, yüz estetiğinde dişlerin ve çenelerin konumunun önemini, eğer ortodontik tedavi isteniyorsa hastanın tedavi sonucundan ne gibi beklentilerinin olduğunu ve hangi tedavi yöntemleri

ile tedavi olmak istediğini araştıran sorulardan oluşmuştur.

Ankete dahil edilme kriterleri olarak; kendini daha doğru değerlendirebilmesi ve soruları algılayabilmesi adına katılımcının 15 yaşından büyük olması, gönüllü olarak çalışmaya katılma isteğinin bulunması, okuma yazma ve rahat iletişim kurabilme becerilerine sahip olması, daha önce ortodontik tedavi görmemiş olması, dudak damak yarığı gibi gelişimsel anomalilerin ve/veya herhangi bir sendromunun bulunmaması şeklinde belirlenmiştir.

Hastalar anketin uygulanmasından önce, yapılacak çalışmada kullanılacak anket hakkında, çalışmanın süresi ve amacı konusunda detaylı olarak bilgilendirilmiştir. 18 yaşından küçük katılımcıların ebeveynlerinden katılım izni onayı alınmıştır.

Hastalara uygulanan anket aşağıdadır:

1-Yaşımız kaçtır?

.....

2-Daha önce bir ortodonti kliniğine başvurduunuz mu?

Evet: Hayır:

2-Ortodonti kliniğine yönlendirilmeniz ne şekilde gerçekleşti?

- A) Diş hekimleri tarafından yönlendirildim
- B) Kendim ortodonti kliniğine başvurmam gerektiğini düşündüm
- C) Öğretmenlerim tarafından yönlendirildim
- D) Arkadaşlarım tarafından yönlendirildim
- E) Diğer(Lütfen açıklayınız)

3-Ortodontik tedavinin yapılış sebepleri nelerdir? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- A) Dişlerin güzel görünmesi, çenelerin ve dişlerin ideal fonksiyonlarında olması ve yüz görünümünün iyileştirilmesi için
- B) Çapraşık dişlerin çekilmesi için
- C) Çürük dişleri tedavi etmek için
- D) Fikrim yok

4-Kendiniz dişlerinizde düzensizlik veya çapraşıklık fark ettiniz mi?

Evet: Hayır:

5-Yüzünüzde ağızınız kapalıyken veya açıkken asimetri veya kayma fark ettiniz mi?

Evet: Hayır:

6-Başka kişilerin dişlerindeki çapraşıklığı fark ettiğiniz oldu mu?

Evet: Hayır:

7-Ailenizde de kendinizle benzer problemleri gözlemlediğiniz bireyler var mı?

Evet: Hayır:

8-Yüzünüzün ve dudaklarınızın daha güzel gözükmesi için dişlerinizin daha iyi sıralanması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Evet: Hayır:

9-‘Ortodontik tedavide çapaşıklık sorunu daimi diş çekimi ile çözülebilir. ‘ katılıyor musunuz?

Evet: Hayır:

10-Çapaşıklığın çürük için bir neden olabileceğini düşünüyor musunuz?

Evet: Hayır:

11- Erken yaşlarda süt dişi kaybının ortodontik problemlere neden olabileceğini düşünüyor musunuz?

Evet: Hayır:

12. Ortodontik tedaviye erken yaşlarda başlamanın yüz görünümüne daha çok etkisi olacağını biliyor musunuz?

Evet: Hayır:

13-Ortodontik tedavi görmek ister misiniz?

Evet: Hayır:

14-Ortodontik tedavi görmeye ihtiyacınız olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet: Hayır:

15-Sizce ortodontik tedaviye ihtiyaç duymanızın sebebi nedir? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- A) Dişlerimin arasında yer alan boşlukların varlığından memnun değilim
- B) Dişlerimdeki çapaşıklık/bozuklukların varlığından memnun değilim
- C) Yüz görünümünden estetik olarak memnun değilim
- D) Çenelerimin birbiriyle ilişkisinden memnun değilim
- E) Diğer(Lütfen açıklayınız)

15-Gülümseme sırasında dişeti ve dişlerinizin görünme miktarından memnun musunuz? Deđilseniz nedenini işaretleyiniz.

Evet: Hayır çünkü:

- A)Üst dişlerim az görünüyor.
- B)Üst dişlerim çok görünüyor.
- C)Alt dişlerim az görünüyor.
- D)Alt dişlerim çok görünüyor.
- E)Dişlerim hiç görünmüyor.
- F)Dişetlerim çok görünüyor.

16-Çenelerinizin konumu hakkındaki seçeneklerden mevcut durumunuza uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

- A) Alt çenem üst çeneme göre daha ileride konumlanmış
- B) Üst çenem alt çeneme göre daha ileride konumlanmış
- C) Alt çenem ve üst çenem birbirlerine göre normal konumlarında yer alıyorlar
- D) Hiçbir fikrim yok

17-Dişlerimdeki ortodontik düzensizlik; (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- A) Konuşmamı etkiliyor
- B) İnsanlarla daha iyi iletişim kurmama engel oluyor
- C) Rahat nefes alabilmeme engel oluyor
- D) Gülümsememin kötü gözükmesine sebep oluyor
- E) Çenemde ağrı hissetmeme sebep oluyor
- F) Besinleri çiğnemekte zorlanmama sebep oluyor

18-Ortodontik tedavi görmek istemenizin sebepleri nelerdir? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- A) Dişlerimin veya çenelerimin görüntüsünden memnun olmadığım için
- B) Çevremdeki ortodontik tedavi görmüş kişilerin memnuniyetlerinden dolayı
- C) Gıdaları daha rahat çiğneyebilmek için
- D) Çenemdeki ağrının geçmesi için
- E) Ailem ortodontik tedavi görmemi istediği için
- F) Daha rahat nefes alabilmek için

19-Nasıl bir ortodontik tedavi bekliyorsunuz?

- A) Sürekli ağızda kalacak braketler
- B) Ağıza takıp çıkarılabilen apareyler
- C) Diş çekimi
- D) Cerrahi operasyon
- E) Fark etmez/bilmiyorum

20-Ortodontik tedavi sonunda kendinizde göreceğiniz değişimler sizce nelerdir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- A) İnsanlarla daha iyi ve daha rahat iletişim kurabileceğim.
- B) Dişlerim kötü görünmeyecek
- C) Kendime olan güvenim artacak
- D) Konuşmam düzelecek
- E) Daha güzel bir gülümsemeye sahip olacağım
- F) Nefes almam kolaylaşacak
- G) Çene ağrılarım geçecek

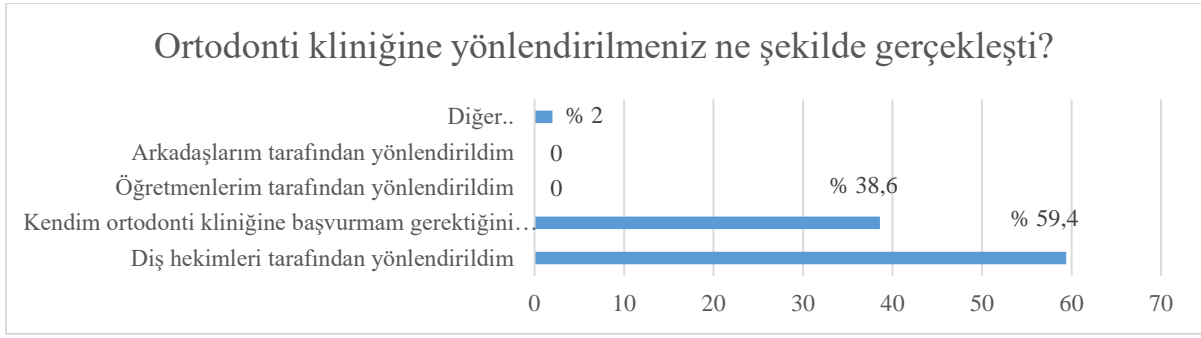
21-Size göre genel yüz görünümü içerisinde dişlerin ve çenelerin güzel görünüme olan etkisini 1 ile 5 arasında puanlayınız. (1 etkisiz, 5 oldukça etkili olacak şekilde)

İstatistiksel Analiz:

Verilerin tanımlayıcı istatistikleri frekans ve yüzde değerleri olarak verilmiştir. Kategorik değişkenler arası ilişkiler, Pearson Ki-kare testi ile incelenmiştir. İstatistiksel analizler IBM SPSS Statistics 25 programı kullanılarak yapılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Anketi dolduran ve ortodontik tedavi isteği ile kliniğe başvuran 101 hastanın %88,1'inin 15-19 yaş aralığında olduğu izlenmiştir. Kalan hastaların %4'ü 20-24, %4'ü 25-29 ve %4'ü 30 ve üzeri yaşındadır. Bu hastaların %62,4'ünün daha önce başka bir ortodonti kliniğine başvurmadığı görülmüştür. Ortodonti kliniğine başvurma sebepleri ise %59,4'ünün genel diş hekimlerinin yönlendirmesi ile, %38,6'sının ise kendi istekleri ile ilgili olduğu görülmüştür (Grafik 1).

Grafik 1: Anket katılımcılarına göre ortodonti bölümüne yönlendirilme yüzdeleri belirtilmiştir.

Birden fazla şıkın işaretlenebildiği ve her cevap şıkınının 101 hasta üzerinden başka işaretlenmiş şıklar ile beraber yer aldığı durumların da kümülatif olarak değerlendirildiği, ortodontik tedavinin yapılaş sebeplerinin ölçüldüğü soru ile; hastaların %91,1'inin ortodontik tedavinin dişlerin güzel görünmesi, çenelerin ve dişlerin ideal fonksiyonlarında olması ve yüz görünümünün iyileştirilmesi için yapıldığını farkında oldukları, kalan hastaların ise çoğunlukla ortodontik tedavinin çapaşık dişlerin çekilmesi için yapıldığını düşünmekte oldukları saptanmıştır. Ayrıca ortodontik tedavinin dişlerin güzel görünmesi, çenelerin ve dişlerin ideal fonksiyonlarında olması ve yüz görünümünün iyileştirilmesi için yapıldığını farkında olan hastalar ile ortodonti kliniğine daha önce başvurmuş hastalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmış, istatistiksel bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Dişlerinin düzensiz olduğunu düşünen hastalar %92,1 olarak belirlenmiştir. 101 hastanın %46,5'inin ise yüzlerinde asimetri olduğunu düşündükleri görülmüştür. Yüz simetrisi farkındalığının objektif değerlendirilmesi amacıyla üzlerinde asimetri bulunduğunu belirten hastalar ile ortodonti kliniğine daha önce başvuran hastalar arasında anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmış, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0,054$). Ancak elde edilen sonuç; yüzde asimetri bulunduğunu fark eden hastaların, daha önce ortodonti kliniğine başvurmuş olduğunu düşündürtecek düzeydedir.

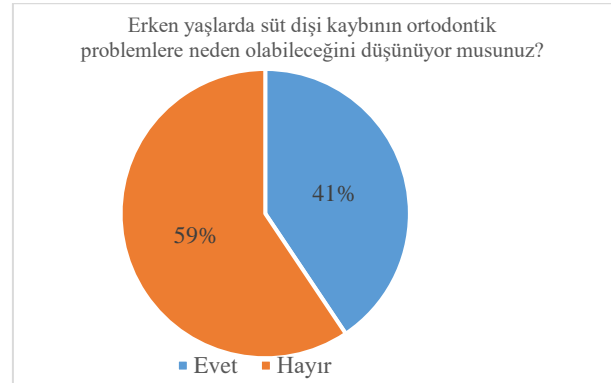
101 hastanın %80,2'si başka kişilerde, %71,3'ü ise ailesinde ortodontik düzensizlikler fark ettiğini belirtmiştir. Ayrıca ailesinde çapaşıklık olduğunu fark eden hastaların, ortodonti kliniğine daha önce de başvurduğu saptanmıştır ($p=0,026$).

Fasiyal estetiğinin artması için dişlerinin daha iyi sıralanması gerektiğini düşünen kişiler %90,1 olarak belirlenmiştir. Çapaşıklık sorununun çözülebilmesi ve diş diziliminin sağlanabilmesi için diş çekimi gerekebileceğini düşünen hastaların %40,6 olduğu, %59,4'ünün ise diş çekiminin çapaşıklığın çözülmesinde tedavi olarak uygulanabileceğinin farkında olmadığı bulunmuştur (Grafik 2).

Grafik 2: Anket sorusunda ortodontik tedavide çapaşıklık sorununun daimi diş çekimi ile tedavisi sorgulanmış, hasta cevapları yüzde ile belirtilmiştir.

Koruyucu ortodontinin farkındalığını anlamak adına sorulan; diş çürüklerinin çapaşıklık sebebi olup olmadığı sorusuna hastaların %59,4'ünün hayır cevabını verdiği görülmüştür. Hastaların %63,4'ünün ise erken yaşlarda süt dişi kaybının, ortodontik problemlere neden olabileceğini düşünmekte olduğu saptanmıştır (Grafik 3). Hastaların %86,1'inin tedaviye erken yaşta başlanması ile yüz görünümüne olan etki arasında pozitif yönde ilişki kurduğu izlenmiştir.

Grafik 3: Anket sorusunda erken yaşta süt dişi kaybının ortodontik probleme sebep olup olmadığı sorgulanmış, hasta cevapları yüzde ile belirtilmiştir.

Ortodontik tedavi görmek için kliniğe başvurmalarına rağmen hastaların %4'ünün tedavi isteği olmadığı, %5'inin ise tedavi ihtiyacı olmadığını düşündüğü görülmüştür. Birden çok seçeneğin işaretlenebildiği ve her seçeneğin ayrı ayrı değerlendirildiği tedaviye ihtiyaç duyma sebepleri sorusuna; hastaların %36,4'ü diastemaları, %83,2'si çapraşıklığı, % 30,7'si yüz görünümünü, %30,7'si ise çenelerin birbirine göre konumunu göstermiştir. Çenelerinin birbirine göre konumları hakkında fikri olmayan hastalar %39,6 olarak izlenmiştir. Çenelerin birbirine göre konumlarından memnun olmadığı için ortodontik tedavi ihtiyacı olduğunu düşünen hastalar ile çene konumlarının ideal olmadığını düşünen hastalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,01$). Ayrıca çenelerinin birbirlerine göre konumları hakkında fikri olmayan hastalar ile çapraşıklığın çürük insidansını artırabileceğine katılmayan hastalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0,05$).

Dişlerinin ve diş etlerinin görünme miktarından memnun olan hastaların % 54,5 olduğu, kalan hastaların ise %36,7'sinin memnun olmama sebebinin üst dişlerinin çok görünmesi olduğu saptanmıştır. Ortodontik düzensizliklerin etkilerinin ayrı ayrı değerlendirildiği soruda; konuşmasının etkilendiğini düşünen hastalar %18,8, başka kişiler ile iletişiminin etkilendiğini düşünen hastalar %21,8, rahat nefes alabilmesinin etkilendiğini düşünen hastalar %6,9, gülümseme estetiğinin etkilendiğini düşünen hastalar %80,2, ağrı hissetmesine sebep olduğunu düşünen hastalar %18,8, çiğneme fonksiyonunun etkilendiğini düşünen hastalar %16,6 oranında belirlenmiştir. Bu sebeple hastaların büyük çoğunluğunun tedavi görmeyi istemelerindeki sebebin dental veya fasyal estetik kaygılar olduğu saptanmıştır (%83,3). Hastaların %26,7'si ise tedavi isteklerinin ebeveyn veya ailesinin ortodontik tedaviye duydukları arzularından kaynaklandığını belirtmiştir. Kendilerine uygulanacak ortodontik tedavi yöntemi hakkında beklentisi veya fikri olmayan hastalar ise %51,5 olarak izlenmiştir. Çoğunluğu uygulanacak tedavi methodu hakkında bilgisi olmayan hastaların %30,7'sinin sabit braketlerle, %12,9'unun hareketli apareylerle tedavi olma beklentisi olduğu görülmüştür. Ortodontik tedavi sonucunda hastaların %23,3'ü başka kişiler ile daha rahat iletişim kuracaklarını, %58,4'ü özgüveninin artacağını söylediği görülmüştür. Hastalara göre fasyal estetiğe diş ve çenelerin görünümünün etkisinin değerlendirildiği soruya ise hastaların %35,5'inin etkili, %49,5'inin ise oldukça etkili cevabını verdiği görülmüştür.

TARTIŞMA

Literatürde ortodontistlerin, genel diş hekimlerinin ve diş hekimliği alanında herhangi eğitimi olmamış kişilerin dental estetik algılarını araştıran, maloklüzyon şiddetini, ortodontik tedavi ihtiyacını ve bunların hayat kalitesi üzerine etkisini ölçen çalışmalar mevcuttur.²³ Dental estetik kavramının sübjektif olması sebebiyle, ideal dental estetiğin hekim ve hastanın ortak hedefi ile

sağlanabilmesi için hasta ve hekim ortak bir dental estetik anlayışına sahip olmalıdır. Birçok çalışmada ortodontik tedavi geçmişi ve ortodontik tedavi hakkında bilgi sahibi olan hasta ve hasta yakınlarının tedavi sürecinde daha uyumlu ve bilinçli olduğu görülmüştür. Bu nedenle aynı hedefe sahip olabilmek, ideal hasta uyumunu ve hasta-hekim iletişimini sağlayabilmek adına hastaların ve ebeveynlerinin ortodontik tedavi ve bireysel ortodontik problemleri hakkında bilgi ve farkındalıklarının ölçülmesi oldukça önemlidir.

Simmons RG. ve ark.²⁴, yaptıkları çalışmada maloklüzyon görülen hastaların büyük çoğunluğunun ergenlik dönemi itibarıyla estetik kaygı ve benlik saygısında ortaya çıkan problemler ile ortodontik tedaviye başvurmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Ebeveyn endişe ve görüşlerinin etkisinden uzak, objektif bir değerlendirme elde edebilmek için bu çalışmaya; yaşları 15 - 33 arasında değişen toplam 101 hastaya dahil edilmiş ve çalışmada; bu kişilere uygulanan 21 soruluk anket üzerinden yürütülmüştür. Uygulanan ankette yer alan sorular özellikle hastanın ortodontik tedavi isteme nedeni üzerinde odaklanarak bu konudaki farkındalığın değerlendirilmesi, ortodontik beklentilerin ölçülmesi şeklindedir. Ancak anket sonuçlarında, hastaların %26,7'si ailelerinin talebi sebebi ile ortodontik tedavi görmek istediğini belirtmiştir. Bu sonuç ortodontik tedavi isteği ve motivasyonunu sağlamada aile faktörünün önemini bir kez daha göz önüne sermektedir.

Bu çalışmada ortodontik tedavi farkındalığının değerlendirilmesi amacıyla; çapraşıklığın çürüğe neden olup olmayacağı, çapraşıklık probleminde ortodontik tedavi planında diş çekimi olup olmayacağı, hastalarda erken yaşta olan süt dişi kaybının ortodontik bir probleme neden olup olmayacağı gibi sorular yöneltilmiş ve sonucunda da hastaların farkındalık seviyelerinin yüksek olmadığı ortaya çıkmıştır.

Birden çok seçeneğin işaretlenebildiği ve her seçeneğin ayrı ayrı değerlendirildiği ankette; hastaların %36,4'ü diastemalarından, %83,2'si çapraşıktan %30,7'si yüz görünümünden, %30,7'si ise çenelerin birbirine göre konumundan ötürü tedaviye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Buna göre çapraşıklık sorunu, hastaların tedavi ihtiyacı ve isteği üzerindeki ana rolü üstlenmektedir. Ayrıca bu çalışmada çenelerin birbirine göre konumlarından memnun olmadığı için ortodontik tedavi ihtiyacı olduğunu düşünen hastalar ile çene konumlarının ideal olmadığını düşünen hastalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,01$). Gür Z.²⁵, yaptığı çalışmada çene konumlarında düzensizlik belirten kişilerin maloklüzyonlarını değerlendirilmiş, çene konumunda düzensizlik belirten hastaların sahip oldukları düzensizliklerini oransal olarak Sınıf III > Sınıf II divizyon 1 > Sınıf I > Sınıf II divizyon 2 şeklinde sıralamıştır. Ancak çene konumunda bozukluk belirten hastaların maloklüzyon tipi ve maloklüzyonun hangi çenenin konumundan kaynaklandığını tespit edemediği sonucuna ulaşmıştır.

Hastaların; sahip oldukları maloklüzyonun, çenelerinin geride konumlanmasından çok, ileride konumlanmasından kaynaklandığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu sebeple bu çalışmada; çenelerin konumu hakkında yöneltilen soru; alt veya üst çenenin geri konumunu içermemekte ancak aynı soru hastanın çenelerinin ileride konumlanması, hastanın herhangi bir fikre sahip olması veya hastanın çenesini normal konumlarında bulduğunu ifade edeceği şeklinde yapılandırılmıştır. Çenelerin konumu hakkında düzensizlik belirten hastaların %33,7'si üst çenesinin ileride olduğunu, %13,9' u ise alt çenesinin ileride olduğunu düşündüğü saptanmıştır. Hastaların bir ortodontist tarafından muayene edildikten sonra elde edilen veriler ile hastanın kendi ağzı ile ilgili düşündüğü veriler karşılaştırıldığında elde edilecek sonuçların; hastaların farkındalık seviyelerine, maloklüzyon şiddetine ve türün göre önemini göstereceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada önceki çalışmalara benzer şekilde, hastaların ortodontik tedavi görme isteklerindeki sebebin; çiğneme, solunum gibi fonksiyonların iyileştirilmesinden, estetik sebeplerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Ankete katılan hastaların %6,9'u daha rahat nefes alabilmek, %10,9'u çene ağrılarını geçirebilmek, %13,9'u çiğneme fonksiyonunu iyileştirebilmek için ortodontik tedavi görmek istediğini belirtirken, kalan kısmı ise dişlerinin ve çenelerinin görüntüsünden mem-nun olmadığı için ortodontik tedavi görmek isteyen hastalar oluşturmaktadır. Hastaların %49,5'i dişlerin ve çenelerin güzel görünümünün genel yüz görünümü üzerinde oldukça etkili olduğunu düşündüğü görülmüştür. Bu sonuç, yüz görünümünün önemi düşünüldüğünde hastaların dental estetik kaygılarının önemini gösterir düzeydedir.

Birçok çalışmada, çocukluktan yetişkinliğe tüm dönemleri kapsar şekilde maloklüzyonun psikolojik açıdan olumsuz etkileri gösterilmiştir.^{26,27} Psikolojik etkilenme-

ler ile ortodontik tedavi isteği artabilir ve yaşam kalitesini etkileyen bu sorunlar estetik kaygıdan daha fazla önem taşıyabilir.^{28,29} Silvola AS. ve ark.³⁰, yaptıkları çalışmada maloklüzyonların tedavisi ile estetik beklentilerin karşılanıp psikolojik problemlerin azaldığını belirtmişlerdir. Sonuçlarımızda ankete katılan hastaların %58,4'ünün ortodontik tedavi sonrasında kendilerine olan güvenlerinin artacağını düşündükleri görülmektedir. Bu sonuç; ortodontik tedavinin benlik kavramı üzerinde anlatılan etkisini pozitif yönde desteklemektedir.

Bu çalışmada; tedavi sonrası veriler değerlendirilmemiş olup, hastanın tedavi öncesinde tedavi hakkındaki beklentilerinin ve farkındalığının belirlenmesi üzerine kurgulanmıştır. Tedavi sonrası verilerin karşılaştırılacağı çalışmaların literatüre ve hasta beklentilerinin değerlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Ortodontik düzensizliklere sahip kişiler, ortodonti kliniklerine kendi farkındalıkları sebebiyle olmasından çok, diş hekimlerinin yönlendirmesi ile başvurmaktadır. Hastalara göre ana tedavi ihtiyacının çapraşıklık olduğu görülmüştür. Hastaların kliniğe tedavi olmak amacı ile başvurma sebeplerinin en önemli nedeni; dişlerini ve gülümselerini estetik bulmamaları, dolayısı ile tedaviden beklentilerinin gülümseme estetiğinin artırılması olduğu dikkat çekmektedir. Hastaların tedavi beklentilerinde; estetik iyileştirmelerin fonksiyonel iyileştirmelere göre ön plana çıktığı göze çarpmaktadır. Ortodontik tedavinin estetik kazanımının, hastaların özgüven duygusunun artırılmasında önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu tip çalışmaların artması, hekimlerin hastaları anlaması ve tedaviden beklentilerini karşılaması adına da önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. American Dental Association National Commission on Recognition of Dental Specialties and Certifying Boards: Definitions of the recognized dental Specialties 2018.
2. Abanto J, Carvalho TS, Mendes FM, Wanderley MT, Bo necker M, Raggio DP. Impact of oral diseases and disorders on oral health-related quality of life of preschool children. *Community Dent Oral Epidemiol* 2011;39:105–114.
3. Wagner Y, Heinrich-Weltzien R. Risk factors for dental problems: Recommendations for oral health in infancy. *Early Hum Dev* 2017;114:16–21.
4. Al-Sarheed M., Bedi R., Hunt N.P. The views and attitudes of parents of children with a sensory impairment towards orthodontic care. *Eur J Orthod* 2004;2:87–91.
5. Abu Alhaja E.S., Al-Nimri K.S., Al-Khateeb S.N. Self-perception of malocclusion among north Jordanian school children. *Eur J Orthod* 2005;27: 292–295.
6. Nagarajan S., Pushpanjali K. The relationship of malocclusion as assessed by the Dental Aesthetic Index (DAI) with perceptions of aesthetics, function, speech and treatment needs among 14- to 15- year-old schoolchildren of Bangalore, India. *Oral Health Prev Dent* 2010;8:221–228.
7. Proffit WR, Fields HV. *Contemporary Orthodontics*. 3rd ed. st. louis: mosby; 2000. 17
8. Annemieke B, Hoogstraten J, Andersen B. Expectations of Treatment And Satisfaction With Dentofacial Appearance In Orthodontic Patients. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2003;123:127–32.

9. Shaw WC. Factors Influencing The Desire For Orthodontic Treatment. *Eur J Orthod* 1981;3:151–62.
10. Brisman As. A Comparison of Dentists' and Patients' Concepts. *J Am Dent Assoc* 1980;100. *Esthetics: A Comparison of Dentists' And Patients' Concepts*. *J Am Dent Assoc* 1980;100:345-352.
11. Tulloch Jfc, Shaw Wc, Underhill C, Smith A, Jones G, Jones M. Comparison Of Attitudes Toward Orthodontic Treatment In British And American Communities. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 1984;85:253–59.
12. Bahreman A. *Early-Age Orthodontic Treatment, Introduction*. 1st ed. Quintessence Pub Co.; Berlin, Germany: 2013.
13. Grippaudo MM, Quinzi V, Manai A, Paolantonio EG, Valente F, La Torre G, Marzo G. Orthodontic treatment need and timing: Assessment of evolutive malocclusion conditions and associated risk factors. *Eur J Paediatr Dent* 2020;21:203–208.
14. Grippaudo C., Pantanali F., Paolantonio E.G., Saulle R., Latorre G., Deli R. Orthodontic treatment timing in growing patients. *Eur. J Paediatr Dent* 2013; 14:231–236.
15. Wong M.L., Che Fatimah A., Ng L.K., Norlian D., Rashidah Dato B., Gere M.J. Role of interceptive orthodontics in early mixed dentition. *Singapore Dent J* 2004; 26:10–14.
16. Dimberg L, Arnrup K, Bondemark L. The impact of malocclusion on the quality of life among children and adolescents: a systematic review of quantitative studies. *European journal of orthodontics*. 2015; 37:238-247.
17. Perillo L, Esposito M, Caprioglio A, Attanasio S, Santini AC, Carotenuto M. Orthodontic treatment need for adolescents in the Campania region: the malocclusion impact on self-concept. Patient preference and adherence. 2014;8:353-359.
18. Aldweesh AH, Ben Gassem AA, AlShehri BM, AlTowajri AA, Albarakati SF. Parents' Awareness of Early Orthodontic Consultation: A Cross-Sectional Study. *Int J Environ Res Public Health*. 2022;19:1800.
19. Mani B, Mani M, Ramar S, Srinidhi S, Bharathi SR, Sengodan T. Knowledge, Attitude, and Awareness of Orthognathic Surgery among Orthodontic Patient-Prospective Study. *J Pharm Bioallied Sci* 2021; 13:1029-1032.
20. Pratelli P, Gelbier S, Gibbons DE. Parental perceptions and attitudes on orthodontic care. *Br J Orthod* 1998;25:41-46.
21. Kolawole KA, Otuyemi OD, Jeboda SO, Umweni AA. Awareness of malocclusion and desire for orthodontic treatment in 11 to 14 year-old Nigerian schoolchildren and their parents. *Aust Orthod J* 2008;24:21-25.
22. Cunningham SJ, Hunt NP. Quality of life and its importance in orthodontics. *Journal of orthodontics* 2001;28:152-158.
23. Öza E, Küçükeşmen Ç. Çocuklarda maloklüzyon ve ortodontik tedavi ihtiyacı: Türkiye klinkeri journal of dental sciences. [Malocclusion and Orthodontic Treatment Need in Children] *Türkiye Klinikleri. Dışhekimliği Bilimleri Dergisi* 2019;25:193-200.
24. Simmons RG, Rosenberg F, Rosenberg M. Disturbance in the self-image at adolescence. *Am Social Rev* 1973;38:553–568.
25. Gür Z. İstanbul Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı'na Başvuran 10-13 Yaş Grubu Hastaların Ortodontik Maloklüzyon Tipine Göre Motivasyonlarının Değerlendirilmesi. *Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi*, 2018.
26. Elyaskhil M, Shafai NAA, Mokhtar N. Effect of malocclusion severity on oral health related quality of life in Malay adolescents. *Health Qual Life Out* 2021;19:1-5.
27. Iranzo-Cortés JE, Montiel-Company JM, Bellot-Arcis C, Almerich-Torres T, Acevedo-Atala C, Ortolá-Siscar JC, et al. Factors related to the psychological impact of malocclusion in adolescents. *Scientific Reports* 2020;10:1-8.
28. Lin F, Ren M, Yao L, He Y, Guo J, Ye Q. Psychosocial impact of dental esthetics regulates motivation to seek orthodontic treatment. *American Journal of Orthodontics and Dentofacial Orthopedics* 2016;150:476-482.
29. Gavric A, Mirceta D, Jakobovic M, Pavlic A, Zrinski MT, Spalj S. Craniodentofacial characteristics, dental esthetics-related quality of life, and self-esteem. *American Journal of Orthodontics and Dentofacial Orthopedics* 2015;147:711-718.
30. Silvola A-S, Varimo M, Tolvanen M, Rusanen J, Lahti S, Pirttiniemi P. Dental esthetics and quality of life in adults with severe malocclusion before and after treatment. *Angle Orthodontist* 2014;84:594-599.